

G o s t e č e.
 Podr.c.sv.Andreja.
 Župnija Sora.

Zunanjščina: Poslikana je vsa severna stena, Restavracija fresk je bila izvršena leta 1924 ali 1925; zelo se je posrečila. Levo zgoraj je slika sv. Treh kraljev, ki se bližajo Mariji z Jezusom. Na desni je sv. Jožef, ki ima kot vsi ostali plastičen nimb. Ohranjena je samo glava in nekaj draperije; kretnje Jožefove so popolnoma nejasne. Levo od njega sedi pol v levo obrnjena Marija v vinsko-rdečem plašču, z močnim izrezom obleke na prsih in ramenih. Glava je odbita. V naročju ji sedi Jezus v zeleni suknji in sega po darovih. Spredej kleči v zelenem plašču prvi kralj, ki je brez glave. Nato so vidni sledovi konja /leva noga/; naslednji konj je belec z zelenim sedlom. Ostalo je uničeno. Klečeči kralj se zdi, da poljublja Jezusu nogo. Za kraljem je črnc, ki pije iz soščka. Ornamentalni pas, ki je čisto izmit, se zdi, da je vseboval tudi kozmatski vzorec - mozaik. Barve so lila, zelena, rumena, vinsko-rdeča in bela.

Pod sliko sv. Treh kraljev je slikarija razdeljena. Levi del je nerazločen: spodaj je rdeč terenski pas, zgoraj del obraza; najbrže je predstavljen stoječ svetnik. V desni sliki, ki je vsa ohranjena, sta dve svetnici, obrnjeni druga k drugi. Desno od njiju sta dva svetnika: prvi, je slikan en face, je škof z mitro in palico; z desnico blagoslavlja. Drugi svetnik je obrnjen pol v svojo desno. Svetnici nista določeni. Leva ima dolge rokave, ki deloma pokrivajo roko; na zadnjem robu prilegajočega se rokava so gumbi. Svetnice so v oblekah iz 2. pol. 14. stoletja.

sv. Trije kralji		nerazločen	
nerazločen	4 svetniki	Imago pietatis	sv. Kristof.

Med to sliko in sliko sv.Krištofa je ožji pas, razdeljen v dva dela. Gornja slikarija je nerazločna. Vidni so ostan-ki draperij dveh stoječih oseb. V spodnjem delu je nasli-kan nag, stoječ Kristus med mučilnim orodjem, z opasico. Roke ima menda dvignjene. Stoji na nekem grčku; okrog so lomljene črte. Ta plast je bržkone iste starosti kot spod-nji sv.Krištof, od katerega se vidijo le malenkosti. Pri-merjaj Jezusove ustnice; tudi barve so iste, čeprav slike na prvi pogled močno drugače izgledajo.

V kozmatskem okvirju, ki tudi znotraj posnema mozaik, je naslikan novejši sv.Krištof, Svetnik stoji en face; levice opira na stilizirano drevo, z desnico pa drži Jezusa na ramenu. Jezus ima križni nimb. Ob nogah Krištofovih so ribe. Krištof je oblečen v prepasano suktnjo, do kolen dolgo; preko suktnje ima kožuhovinast plašč z belim robom. Suktnja spo-minja na benečanske slavnostne obleke. Tudi rokavi so ob-robljeni s kožuhovino. Vsa suktnja je posuta s patronirani-mi zvezdicami. Mnogo spominja oblejka na italijansko umet-nost. Prsti z nohti na Krištofovi desni so enako risani kot na freskah v notranjščini cerkve. Jezus se drži svetniko-vih las. Noge ima prekrižane; desna noga spominja na grobe noge v notranjščini cerkve. Zelo značilna je modelacija K Krištofovega obraza, posebno rizba ust, ki je tipična in spominja na sv.Mohorja pri Doliču. Za datiranje se da upo-rabiti tudi letnica 1515 na pročelju ob križu, ki je napi-sana na ometu, ki pokriva kozmatski ornament roba nekdanje pročelne slikarije. Po kompoziciji in po obleki spominja sv.Krištof na onega pri Sv.Križu. Tudi ornamentalni okvir je isti. Plašč Krištofov je modro podšit. Na sv.Krištofu je napis v gotski minuskuli: Mathias de Galignana - Jacobus.. 1516.

Freske na zunanjščini in v notranjščini cerkve so iz raznih dob. Že kolorit in obdelava sta druga. Najmanj iz treh dob so: 1. prezbiterij, 2. ladja in bržkone sv.Krištof, 3. med obe ti dobi spadajo freske na severni zunanji steni; mogoče so istočasne s freskami v prezbiteriju. Slikarija sv.Kri-štofa sodi v 2. pol. 15. stoletja, bolj proti sredi stoletja kot proti koncu.

Barve slikarije: lila, rdečkasta, jasno zelena, temno-roza, bela, rumena.]

Severna steña je poslikana vse do pročelja in sledovi slikanega ometa so vidni tudi na pročelju. Tu je napis: 1515 Dominus Petrus. Na vrhu portala je ohranjen ostanek orna-mentalnega pasu, ki je tak kot pas v cerkvi in pri sv.Kri-štofu. Sedanji okvir in križ nad portalom z letnico 1515 je poznejši: Silast portal je poznogotsko profiliran.

Ostanek-slikarije - s sedečo Marijo z Jezusom; ki blago-

Notranjščina: Ves prezbitერიj so poslikali avgusta leta 1910. O-
hranili so menda vsaj splošno kompozicijo. Slikarija
je večidel moderna /Sternen/ po stari ikonografiji.
V srednji svodni kapici nad in za oltarjem je nasli-
kan gol Kristus z belo opasico, s krono na glavi, ogr-
njen v rdeč plšč. Levo roko dviga tako, da je dlan od-
prta. Desna roka se ne vidi radi oltarja. Iz desne stra-
ni mu teče kri v kelih, ki stoji pri njegovi desni no-
gi. Ozadje vseh kopic je belo z rdečimi zvezdicami.
Levo odtod je naslikan simbol sv. Janeza, orel z nim-
bom. Na traku je napis: Ta je moja zapoved, da se lju-
bite med seboj ka/ko/r sem vas jaz ljubil. Jan. XV, 12.
Levo od tega simbolaja je krilat vol z nimbom okoli gla-
ve. Napisni trak: Ta kelih je nova zaveza v moji krvi,
katera bo za vas prelita. Luk. XXII, 20. - Desno od Kri-
stusa je angel, simbol sv. Matevža. Napis: Pridite k meni
vsi, kateri se trudite in ste obteženi, jaz vas bom po-
živil. Mat. XI, 28. - Desno odtod je krilat lev z napisom:
Nebo in zemlja bosta prešla, moje besede pa ne bodo
prešle. Marko XIII, 31. - V kapici od sklepnika proti sre-
di cerkve je krilata angelska glava z nimbom - samo
zaradi izpolnitve prostora. - Na slavolokovi steni ima
spremljajoči lok gotski oslovski hrbet. Na loku je a-
kantov friz; spodaj je zastor.

Notranja stran okna z okvirjem in spodnji del Kri-
stusa nad oknom b v zadnji svodni kapici so iz iste
dobe kot slike pod zvonikom in sicer iz začetka 17. st.
Zvonik je med ladjo in prezbitერიjem. Spodnja lopa ima
ozek gotski križni obok z močnimi rebri. Prerez in kon-
zole sličijo onim v prezbitერიju. Ornamentalna in figu-
ralna slikarija lope pod zvonikom izhaja iz leta 1619.
Slikarija je groba, a zanimiva. Na svodu med obema sla-
volokoma je naslikana vsa ožarjena Mati božja v žalo-
sti. Pod njo je na vsaki strani slavoloka po en angel
z razprostrtimi rokami. Prostor izpolnjujejo lepe viti-
ce in dve stilizirani rozeti. Na levi strani je nasli-
kan stoječ angel, ki drži Jezusovo rdečo /potemnelo/ op-
lačilo in tri kocke. Na evangeljski strani je drugi an-
gel, stoječ v oblakih, z rokavico v desni in s tremi
žebli v levici. - Na južni steni so spodaj naslikani
sv. Juda Tadej, sv. Matija, sv. Pavel in sv. Janez Krstnik.
Spodaj so napisi: S. Iudas Thadeus - S. Matthias - S. Pau-
lus - S. Ioannes Baptista. Med sv. Matijo in sv. Pavlom je
zgoraj letnica 1619. Nad tem je v ločnem polju nasli-

kano mučeništvo sv.Andreja z množico gledalcev in jokajočih ljudi.- Na evangeljski strani so v spodnji vrsti Jezus, Marija, sv.Peter, sv.Andrej. Pod njimi so napisani: Iesus. Salvator Mundi. S. Maria Mater Dei. S. Petrus. S. Andreas. Zgoraj je naslikan ribji lov: na bregu so tri osebe in Jezus, ki kliče Petra. Perspektivno z viška gledana pokrajina z jezerom in z mestom v ozadju.- Risano je hitro; senčenje je skicno. Značilni so posebno Angeli na stropu in Marija. Barve so črna / prvotno cinober /, umazano-sinja, rumena, umazano-rjava. V marsičem nas ta slikarija spominja na ono v Dvoru pri Polhovem gradu.

V zadnjem prezbitერიjevem oknu je vitičast ornament, ki je isti kot na slavolokih; zgoraj zaključuje vitice rozeta. Pod oknom je posvetilveni križ prav tak kot na Sv. Joštu.

Slikarija v ladji predstavlja legende iz življenja sv. Andreja. Posamezni prizori so razdeljeni po ornamentalnih pasovih kot pri sv. Križu. Spodaj je isti akantov friz z maskami. Pod tem so na povelje župnika F.S. Finžgarja naslikali zastor.

Na slavolokovi steni je na evangeljski strani viden ostanek slike Marijinega oznanjenja. Tudi na drugi strani je bila slikarija, ki pa je sedaj zamazana. Zamazana je tudi zadnja slika na vsaki strani stene pred slavolokom. Na vsaki strani je bilo 6 polj, zdaj so vidna le 4. Slikarija je pokvarjena po oknih in po koru.

1. polje na moški strani: razloči se samo še skupina žena, ki začudeno gledajo predse.

2. polje: ohranjena je le polovica neke postave; glava je nedotaknjena. Ostalo je bilo uničeno po oknu.

3. polje: vdolbina z rešetkami, predstavlja ječo; v njej je priklenjen svetnik; pred ječo kleči moški in moli. Tretji mladenič se proseč obrača na bradatega človeka.

4. polje: Sv. Andrej pred kraljem; z ozirom na krono in na brado je podoben kralju s freske pri Sv. Križu.

4. polje na ženski strani: freska je zaradi kora zelo poškodovana. Konj z jezdecem; pred njim je mladenič.

3. polje: sv. Andrej privezan konju za rep.

2. polje: sv. Andreja polagajo v rakev; moški ga drži pri glavi, tri žene jokajo..

Slikarija v ladji z legendo iz življenja sv. Andreja je iz 1. pol. 16. stoletja. Marija na slavoloku in kaže v kompoziciji in tudi sicer že renesanski vpliv. Vse drugo je zaostalo. Barve in modelacija so pozno-gotske. Kozmatski mozaični vzorci so taki kot v Crngrobu. Pokrajina je še

(Monumenta) 1/2 15. st.

vedno v stilizaciji trečentistična. Renesančni vpliv kažejo že tudi lotosove valovnice, vitice in maske v frizu spodaj. - Ostanek slikarije s sedečo Marijo z Jezusom, ki blagoslavlja, je mogoče istočasen s slikarijo pod zvonikom. Sorodnost s sv. Krištofom kaže roka moža v lila plašču, z značilnimi nohti, v prizoru, ko vlačijo sv. Andreja, privezanega za konjski rep. Konj z jezdecem popolnoma spominja na italško kreacijo. Kratki suknjič, glava in ureditev las spominjajo na Pisanella. Žena v zelenem plašču drži zelo značilno nenaravno roke in spominja v tem na škofa s palico v roki pri sv. Mohorju pri Doliču.

Slikan kasetiran strop je najbogatejši, kar jih dr. Stele pozna. Poslikan je renesančno; tudi osebe so renesančne. Nad slavolokom je na stropu napis: 1699 gloria in altis. simis Deo.

Sv. Krištof - 1/2 (vreda) 15. stol.

O p r a v a: Veliki oltar ima zadaj letnico 1693 - 1870; takrat so ga prenovili in v nekaterih delih bržkone tudi spremenili. Na deski zadaj je vrezano: M Z 1745. Na drugi deski je s svinčnikom napisana letnica 1754. Canon tafel - zadnja beseda je nečitljiva; 1699 - napis ob letnici je nečitljiv. - Fra Math. Mar. Ludmayr /?/ Locop: Comparuit /?/ in benedictione Campi /?/ A° 1702 Die 16 Junii / 1703 Die 8 Junii / 1704 Die 23 May / 1705 Die 12 Juni / 1706 1707 / 1708 - čitljiva je še letnica 1717. - Oltar je novo poslikan. Figure so stare; kapiteli in stebri so menda vsi novi.

Pod streho je zelo lep rezljan del krila nekega oltarja iz 1. pol. 18. stoletja; angelska glavica. Odda naj se škofijskemu muzeju. - Ob velikem oltarju sta na slavoloku dva angelčka, pritrjena na kovano železo; zelo sta čedna; iz 17. stoletja.

Zelo lep lesteneč iz brušenega benečanskega stekla. Kor je marmorirano, leseno, kmečko delo; posebno je zanimiv steber, rezljan, na katerem sloni.

Kropilnik ima gotsko profiliran podstavek.

Stele, Zap. LXXXVIII, 1910, 19.
Zap. XCV, 1914, 16'.
Zap. XVI, 1923, 29.
Zap. XXVI, 1924, 44'.
Zap. XXXIV, 1925, 19.
Zap. LIV, 1935, 18'.